

העולים: אמני הרעב

מאז שבתב פרנץ קפקא את סיפורו הקצר הנפלא **אמן הרעב**, עברו שנים רבות. היצור הנודד, הקירקסי, המריב את עצמו כדי לספק לקהל הסקרנים האירופי חוויה מרטיטה, אכזרית, שנועדה גם להזין אינסטינקטים סאדיסטיים אפלים, יצא כבר מזמן מהאופנה.

ב־1973, שכן החקלאות במערב, ובעיקר בצפון־אמריקה, היא מתועשת. מאז משבר הדלק ועד היום גדל ייצור הגרעינים רק ב־2 אחוזים לשנה.

הגידול של 3.1 אחוזים, שהיה קיים לפני 1973, סיפק את צורכי־העולם. אומנם ארצות־הברית ממשיכה לייצר כמויות עצומות של חיטה ושל גרעינים אחרים, אבל רוב הכמות הנוספת

במרחב של מערב אסיה, עלול לגרום לשרשרת של משברים. הריאסון בכל רחבי העולם. יש להקים מנגנונים התערבותיים, בנוסח מדינת־הרווחה המתוכננת מיסודה של הסוציאלי־דמוקרטיה, שיפקחו על חלוקת המשאבים בעולם כולו.

נבואות זעם וליגלוג. בראנדט לא חיקה את עמיתו הסוציאלי־דמוקראטי, יצחק בן אהרון, ונמנע מלקרוא למאמרו כ־"להמונד". עוז לתמורה בטרם פורענות". אבל השם היה יכול להיות מתאים.

בראנדט עדיין סבור שאי־מימוש תוכניתו יביא אסונות נוראים לעולם כולו. הגיוון והרעב בחלקים גדולים של העולם ימיטו שואה גם על החלקים השבעים והשאננים. גלי־הגירה ממדינות־המצוקה עלולים לצאת מכלל שליטה. מיתון יפקוד את העולם התעשייתי, כתוצאה מירידת ביקושים בעולם השלישי. כל התהליכים האלה עדיין לא מוצגו, וכמה מנבואות־הזעם נרחו על־ידי מומחים בביטול לגלגני.

כשלב זה עדיין קשה לשפוט. רק שתי עובדות אינן ניתנות להפרכה: רוח־בראנדט והמגמות שעומדות בבסיסו נגנזו לזמן ארוך; בחלקים נרחבים של אפריקה ואסיה שורר רעב כבד, הפוגע במיליוני בני־אדם.

אפילו גרגיר אחד. סיפרו החדש של לסטר בראון, מצב העולם ב־1984, מביא נתונים רבים, המחזקים את תחושת החירום, אותה ניסה בראנדט לעורר, לשוא. בראון מרווח שייצור החיטה לסוגיה באפריקה ירד ב־11 אחוז מאז 1970.



בעל תוכנית בראנדט לא פילנטרופ



ממש נחטפת על־ידי ברית־המועצות, שחקלאותה הכושלת יצרה תלות כלכלית במעצמת־העל המתחרה.

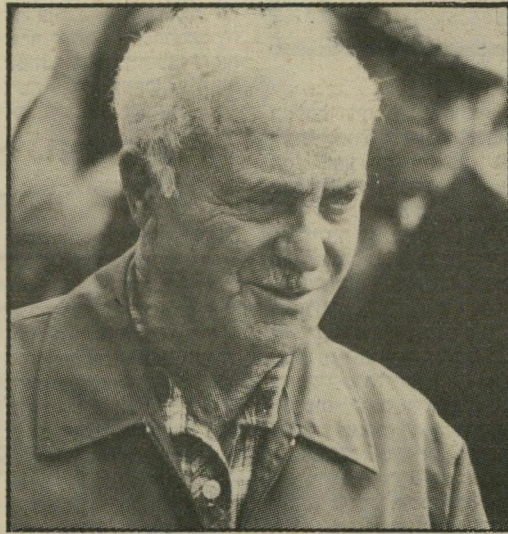
לארצות־הברית יש עודפים גם בזכות הירידה הגדולה בילודה במדינה זאת. לסטר בראון קובע, "שאם אוכלוסיית ארצות־הברית היתה גדלה בשיעור זהה לגידול באמריקה הדרומית והמרכזית, לא היתה וושינגטון מסוגלת לייצא אפילו גרגיר חיטה אחד. כל המזון המיוצר היה מופנה לצריכה מקומית."

כל יצרניות המזון הגדולות, מלבד ארצות־הברית — בכללן ברית־המועצות, הודו וסין — נאלצות לייבא גרעינים, ואין חושים קץ לתהליך זה בשנים הקרובות. במצב דברים זה משחקות מדינות העולם השלישי בין המערב והמזרח, גם הם שרובן ממש התרוששו כתוצאה ישירה מהעליה התלולה במחירי־הדלק מאז 1973.

לא בשורה טובה. למרבה האירוניה לא נהנו החקלאים האמריקאיים מהמשבר העולמי. בראון מרווח שהחקלאים הסתככו בחובות עצומים, שגב כתוצאה ממחירי־הדלק, שגם היציבות של השנתיים האחרונות איננה משנה את העובדה שהם עלו כעשור האחרון באורח דראסטי.

ב־1973, מספר בראון, הרוויחו החקלאים בארצות־הברית 30 מיליארד דולר, ואילו חובם הגיע ל־65 מיליארד. ב־1983, אחרי הרכבת האווירית הארירה של מזון לסובייטים, הגיעו הרווחים נטו רק ל־22 מיליארד, ואילו החוב תפח ל־215 מיליארד דולר!

כל הנתונים האלה אינם מבשרים טובות לרעבי אפריקה ואסיה, ששכלו בשנתיים האחרונות גם מבצורת קשה. הצורך בתיכנון כלכלי בנוסח וילי בראנדט (לפחות) נראה, כאילו, מובן מאליו. העובדה שאין כל סיכוי להגשים אפילו חלקים מיועריים מהתוכנית הזאת, תביא גם לתוצאות פוליטיות קשות ביותר, שיהפכו את העשור הבא לסוער, ואולי גם רווי־דם.



סוציאלי־דמוקראט בן־אהרון השם היה מתאים

לדבריו, קיימת סכנה ש־145 מיליון בני אדם, ב־22 מדינות אפריקאיות שונות, ירעבו ללחם, כתוצאה מהעדר השקעות בחקלאות, הידרדרות הארמות הפוריות, וקצב הילודה הגדול. תפוקת הגרעינים בעולם כולו הושפעה ממשבר־הדלק

תחת האמן הבורר רועבים כיום מיליונים, לעיני קהל־צופים אדיש, אולי משועשע, של העולם התעשייתי, הצפוני, השבע. אלא שמאסות גדולות אינן מסוגלות ליהנות את הצופים לזמן רב. ההתעניינות ברעבי העולם מתעוררת וגוועת, באורח כמעט עונתי. רבים מתייחסים לכך באורח פאטליסטי, כמעט כמו לפיגועי־הטבע.

אפילו התוכנית השאפתנית, שחברה לפני שנים אחרות על־ידי וילי בראנדט וזכתה לפירסום כלל־עולמי רחב, עומדת לפני גניזה. מאז הופעת הדוח, שחבר על־ידי צוות בראשות וילי בראנדט, ושכלל גם אישים שמרניים מתונים, כמו ראשי־משלת בריטניה לשעבר אדוארד הית', עבר על העולם הרכושני תהליך היימנה ברור. ג'ימי קארטר נעלם, רונאלד רגן ומרגרט תאצ'ר, חסרי הרגישות הסוציאלית, מושלים כיום בכיפה.



סופר קלאק יצא מהאופנה

גם גרמניה, שמילתגה הד סוציאלי־דמוקרטית הביעה תמיכה זהירה במגמות של בראנדט, כחרה בימיו השמרני ברמותו הגמלנית של המלוט קול. הפיתרונות הרחופים של 1980 אינם עומדים כלל לביצוע ב־1984. פירוש הדבר איננו אלא קבורה כלתי־מכובדת לכונותיו הטובות של בראנדט, להנהיג מעין מדינת־רווחה עולמית שתווסת את התהליכים הכלכליים, ושתעודד צמיחה ופיתוח רחבי־מדרים בעולם השלישי.

אלפי מהשבים לגאנה. בראנדט לא היה פילנטרופ, והתוכנית שלו לא דיברה על טיוע לשיכבות המצוקה בעולם מטעמים של מוסר גרידא. מחברי הדוח שנקרא על שמו סברו, שהעברת משאבים מאסיבית מהעולם התעשייתי לעולם השלישי תסייע, בסופו של חשבון, גם לחוקים.

אם גאנה, למשל, תגיע למצב שבו תצטרך עשרות אלפי חלוקת משאבים ראציונלית, שתפתח במדינות אפריקה, אסיה ואמריקה הדרומית והמרכזית שווקים מגוונים ומתוחכמים יותר, שיעניקו, מצידם, דחיפה עצומה לכוחות היצרניים במערב.

מחשבים, לתיכנון חברתי־כלכלי משובלל יותר, ייהנו מכך המעצמות הטכנולוגיות, "טען בראנדט במאמר שפירסם לפני שנים אחדות בלה־מונד הצרפתי. הוא טען שאין חשיבות רבה ל־תאוריית התלות", המייחסת את העושר בצפון באורח ישיר לריכוז ברורים.

"זה פועל רק לטווח קצר", טען אז בראנדט, "לטווח ארוך יותר קיים יחס הרדי בין כל חלקי העולם. משבר הדלק ב־1973 הוכיח, שסיכסוך מקומי, במיקרה זה

בריטניה: התבוסה

של סר האמפרי

יִתכן שהתוכנית "כן ארוני השר" היא החכיבה ביותר על ראשי־משלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר. בפועל היא דואגת שעוברי־מדינה מסוגו של סר האמפרי לא יוכלו לשלוט במישרדי־הממשלה, ולנזק את הפוליטיקאים, כפי שהדבר נעשה בתוכנית המבריקה.

אולי היה מתעלף. מאמר מפורט וארוך שהופיע השבוע בשבועון הבריטי ניו־סטייטסמן מוכיח, שתאצ'ר הצליחה לרסן ולשלוט בעוברי־המדינה, בצורה שכמוה לא ידעה בריטניה מאז התקופה הוויקטוריאנית, החכיבה כל־כך על גברת הברזל.

סר האמפרי היה אולי מתעלף, אבל תאצ'ר הצליחה לצמצם את מיספר עובדי המדינה מ־732 אלף ל־630 אלף, המיספר הקטן ביותר מאז מילחמת־העולם השנייה. הקטנת מיספר העובדים לוותה בקיצוצים עצומים בתקציבי הרווחה והתרבות שגרמו למהפך באורח־החיים ובאיכות־החיים הבריטיים, ודידרו את המדינה מחברה בנוסח מערב־אירופי לארץ כמעט מופגרת.

היא גם יצרה מסע הפחדה נגד הצטרפות לאיגודים מקצועיים, והרתיעה כ־10 אלפים מעובדיה הבכירים מלהשתתף לאיגוד רב־עוצמה.

הוא היה סולח. מומחים לענייני בריטניה טוענים, שתאצ'ר הייתה מפייסת בקלות רבה את סר האמפרי. הפקידים הבכירים מעולם לא הכשילו שר שמרני, טוענים יודעי דבר. הם, בדרך כלל, הודו עימו בכל ליבם.



סר האמפרי (ניל האותורן) הזדהות עם התקופה הוויקטוריאנית

רק שרי הלייבור סבלו מתיגרת־ידם של הסנזורים בצמרת המינהל, ואשר לאיגודים, האמפרי היה סולח הכל לתאצ'ר, בזכות הפגיעה באיגודים המיקצועיים, שנואי־נפשם של בני המעמד הגבוה בבריטניה. עמיתו